Zlato v ohni.

Obrazy ze života od Václava Vilka.

(Pokračování.)

KAPITOLA VIII.

V tom někdo hlučně na dvéře zaklepal, a v nejbližším okamžiku vešel krupným krokem pan důchodní Brňák, s vyjevenými očima, s otevřenými ústami, nesa v ruce velký otevřený arch novin.

"Teď ať přece jistě promluví!" pomyslil sobě pan farář spatřiv jej. Ale pan Brňák, jakkoliv měl na slovo napjato, jen vystřelit, octnuv se vůči společnosti zarazil se, i klaněl se opět a opět, každému zvláště a ovšem beze slov, jenom s jistými zdvořilými ale nezřetelnými zvuky. Za ním ve dveřích objevil se poštovní posel, na nějž byl on podle všeho ještě žádostivější řekal nežli pan správce.

Tento nemoha se konce pokloňování Brňákových dočkati, vzal mu noviny z ruky a dychtivě pohledl na zprávy telegrafické.

"Nule!" tázal se ho nejprvé Mina.

On pohledl na jednoho po druhém; v pokoji nastoupilo veliké ticho, všichni utkvěli zrakoma na jeho ústech.

"Stalo se," pravil on jaksi slavnostně. "Máme vojnu. Vojna s Vlachy a Prusy zároveň!..."

KAPITOLA IX.

Byl právě nejdelší dnové v roce; přece však se páter Čacký ze dvora vracel už za pouhé tmy. Sotva vešel do vesnice, zaslechl odkudsi ze strany utajený smích.

"Šťastný dobrý večer, pane kancelářský," ozval se mladý ženský hlas.

"Za kterou, pane kancelářský, za kterou?" ozval se hned potom i druhý.

Hlasy přicházely přes cestu, za kterou se ve stínu několika stromů černala socha nějakého svatého a bělaly dvě ženské postavy. Čacký musil jim odpověděti.

"Nepropustíte mne, když se nevyznám?"

"Pro pána boha!" zvolal pod stromy první hlas nyní utajený a polekaný. "To není pan kancelářský!"

"To je pan farář!" šeptal druhý, ještě polekanější. "Poznali nás!"

"Rodičko boží!"

Ještě okamžik ševele pod stromy a děvčata se dala na útěk. Ale v jedné z nich bylo svědomí tuze mocné: zastavila se a pravila v tu stranu, kde stál farář: "My se tak žertem ptáváme pana kancelářského, kam jde na procházku, za kterou — bránu Bukovskou."

Čacký z postavy její už hrubě nic neznamenal, avšak zřetelně slyšel, jak se každým udeřením srdce hlas její zachvíval.

Zmizely. Velebníček se tomuto dobrodružství potichu srdečně smál.

Jen velmi zřídka se v některém okně zaleskl světlo; vesničanům se ani po práci ještě do světnice nechtělo; seděli tu na zápraží tu na zahrádce tu na kládě neb kamení před domem. Tu a tam se ozývali hlasové lidí, jenž viděti nebylo. Někde předříkávala ženská modlitbu "Andělíčku boží, strážce můj," a mladičký hlásek ji po ní už v silné ospalosti opakoval a jen jednotlivé slabiky násilným přemáháním vyrážel. Jinde hovořili mužští o vojně — ale jednak při tom pilně kouřili, jednak hluboce rozjímali: teprvé po dlouhé přestávce ozvalo se vždycky slovo a nikdy dlouhá řeč.

"Ano, ano — padne zas lidí!"

"Ba, bože!"

"Dlouhé pomlčení. Kdes ve chlívku husa hřmotně zakejhala.

"Což — bude snad na světě líp, když lidé trochu prořídnou."

Po drahné chvilce jiný hlas s pohodlným zívnutím namítnul: "Nám bude vždycky zle."

"Aby do toho Laudon!"

"Radecký neměl umřít — to!"

"Ach což! Nám už nikdo nepomůže než rytíři Blanští!"

"Nam? Jářku: Žižky je nám potřeba! Žižky!"

Tak to šlo zvolna dále — o Benedekovi, Bismarckovi, Napoleonovi a jiných potentátech.

Obrubeň obecní studně byla pořád obklopena malou společností obojího pohlaví, ale samými Mladočechy. Ti hovořili o docela jiných veřejných důležitostech: o poutích a muzikách, o námitvách i svatbách. A nebylo tu přestávek dlouhých ani krátkých, slovo dopadlo za slovem, šprým za šprýmem a smích při tom byl notou, která nesmíkala. Pojednou přec i kolem studně všichni zkrátka ztichli — a jednoho stavení ozval se hlasitý pláč.

"To stará Kohoutová pro dceru naříká," podotkl kdosi u studně, když všichni nějaký okamžik v utajení byli poslouchali.

Toto slovo se opakovalo jak ozvěnou všude, kamkoli po vsi pláč pronikal.

"Co naplat, už ji z hrobu nevypláče," podotkl kdosi u studně, a zábava na nové se ta obřivila, jen že mladí lidé hlasy své více tlumili.

"Chodák stará Kohoutová!" pravila kdosi ženská, "že to po celé návsi bylo slyšeti.

"Bylo by jí líp," ozvala se podobně jiná, však na opačné straně, "kdyby se toho byla nedočkala — kdyby byla v hrobě, jako stará Vlašťovičková!"

Zase odjinud bylo slyšeti mužského: "Vlašťovička to na prokletě zlé konce přivedl!"

"Vlašťovička je přec jen špatá člověk!" tušil jinde druhý. "To si nedám od nikoho vzít!"

"Žeť, špatá člověk!" svědčilo mu více jiných sborem.

Tak rokovali vesničané jak o nějaké veliké hromadě, jsouce různo roztroušeni, vespolek se nevidouce, vespolek se slyšíce a neslyšíce, jeden druhého si nevšímajíce a zase sobě odpovídajíce, ale všichni sobě bez namahání rozumějíce. Na obranu Vlašťovičkovu se ani slůvko neozvalo — za to však pláč staré ženy byl vždy hlasitějším žalobníkem.

Panu faráři bylo jíti zrovna mimo Kohoutovic dům. Neminul ho ale velel vraty na dvůr.

Naříkající stařena seděla schoulená na prahu svého výminkářského obydlí. Hospodyně i čeleď, dodělávajíce poklid, chodili přes dvůr do stodoly, na sennik, na špejchar, do stájí, z jedněch dveří do druhých, aniž se kdo u výminkářky zastavil; toliko mezi sebou docela tiše mluvili, a hleděli, aby jí přišli co možná nejméně na blízko. Bylo patrno, že jsou podobnému nářku u ní přivykli. Jen holčička asi desítiletá stála vedle ní, pohladila ji brzy ruku brzy tvář brzy vlasy a přimlouvala jí: "Neplačte, babičko, neplačte!" Ale stařena činila, jako by tu dítěte ani nebylo.

"Proč mne bůh k sobě nepovolá!" mluvila s hořkým pláčem. "Jsem už tak bídné stvoření, že ani on mého hlasu neslyší?"

"Slyší vás," ozval se vedle ní farář — "slyší vás a odpovídá vám. Mluví k vám nevinnými ústy dětskými, praví vám: "Neplačte! Poslechněte hlasu toho."

Stará žena v sobě skutečně rázem zatajila pláč, spěchala rovněž jako děvčátko knězi ruku políbit, i byla by beze vší pochyby podle slov jeho se zachovala a v přítomnosti jeho aspoň neplakala více, kdyby o té věci dále byl nemluvil. Avšak on chtěje přirozenou měrou hlubšího účinku dosáhnouti, pokračoval: "Vím, co vás zarmucuje — oplakáváte dobrou dceru."

Tím doteki se právě její bolavé rány, tak že v nový proud slzí vypukla.

"Ach dobrou dceru, předobrou dceru!" zvolala. "Kdež bych se byla nadála, že mne předejde do chladné země a že mému starému zraku souzeno až do slepoty pro ni se uplakati!"

"Ne, ne —" odpíral farář, "k tomu vám ji bůh nedal, k tomu jste ji neodchovala —".

"Ó že jsem ji odchovala! Že mi nebyla raději ve svém mladistvém věku odňata, než spatřila toho člověka, který byl jejím neštěstím, který ji zavlekl na tisíce mil odtud, aby tam zahynula! Aspoň bych ji svýma mateřskýma rukama oči zatlačila, aspoň bych vodila na hrob její docházeti a těmito slzami jej kropiti. Snáze bych ji byla oželela. A to nebeskému bohu povědomo, kde jest hrob její a těch ubohých, nevinných červíčků! To jim muž její a otec jejich způsobil, že ani ve svěcené zemi neodpočívají jako křesťané, a snad ani duše jejich po smrti pokoje nemají!"

"Duše jejich jsou tam, kde jest jim blaze," chlácholil Čacký stařenu. "A co jediné by snad mohlo kaliti nebeský pokoj jejich, jest vaše hoře. Nesmíte se mu tolik podávati, musíte pováženi, že by se to bylo nestalo, kdyby v tom nebyla vůle boží, bez které ani vlas z hlavy naší nespadne. A proto ještě jednou — poslouchejte hlasu, který k vám mluví: Neplačte!"

Děvčátko, na jehož slovo se farář odvolával, bylo zatím odběhlo, maminka vyhledala a jí svěřovalo, kdo s babičkou rozmlouvá. Matka přichvátala, vítala tak vzácného hosta, děkovala mu, že babičce potvrzuje, co jí oni všichni pořád nadarmo mluví.

"Babička dělá," dokládala, "jako by nás ostatních na světě nebylo, neb jako bychom my nebyli děti její a děti naše její vnoučata. Vždy jen s těmi se obtírá, kterých už žádným hořekováním přivolati nemůže, pro nás nemá zraku ani sluchu."

Tyto žaloby účinkovaly — stará výminkářka přestala plakati, rychle utřela si oči a vskočila mladé Kohoutové káravě do řeči: "Ale, ale, hospodyně — tady musí vaňnostpán stát a poslouchat o bábě, která za to nestojí, aby o ní kdo mluvil! Veďte ho přece dál!"

Hospodyně uznala úplnou oprávněnost této námitky — a obě jaly se důtklivě pana faráře pobízeti do světnice; hospodář že je nejaniž u Kyselů na táčkách, že hned pro něj pošlou. Ale velebníček nemohl se dnes už déle zdržeti. Odešel přijav mnohé díky od hospodyně za vzácnou návštěvu, od výminkářky za velikou laskavost svoji.

"Bůh pozdrav toho dokonalého duchovního otce, a zaplať mu každý krok a každé zlaté slovo jeho! Balsámu mi nalil do bolestné duše, jako milosrdný Samaritán do ran člověku přepadenému od lotrů!"

Tak žehnala mu stařena i po jeho odchodu, opakovala to mnohokrát za večer, a ulehala s tím slovem na lože.

Čacký uviděv před sebou faru, hlasitě si oddechl.

"Konečně jsem zase tady!" pravil k sobě, a bylo mu, jako by ne jedno půldne ale celé týdny odtud býval vzdálen, jako by skoro také z Ameriky přicházel.

Zahýbaje za roh spatřil mužského, který z druhé strany ku dvořím fary se blížil. Farář učiniv ještě několik kroků poznal Vlašťovičku. Tento se nenadálým setkáním vůčihledě zarazil.

"Přicházíte k nám?" ptal se ho kněz, když opodál od něho s obnaženou hlavou stanul.

"Račte odpustit," řekl on zajíkaje se — "chtěl jsem jenom se strýčkem Lukou slůvko promluvit..."

"Pojďte dále, pojďte," pobízel jej farář.

Abychom porozuměli, co Vlašťovičku do fary přivádělo, musíme se poněkud nazpět vrátiti a blíže také k tomu přihlednouti, co od svého příchodu do Bukové zažil.

Zanechali jsme ho při včerejší slavnosti, když se v kostele ve tmavém koutku pod kruchtou postavil. Zpěv i hudba z počátku i jeho srdce rozkoší uchvátily a opojily; však rychle vystřízlivěl opět. Viděl z úkrytu svého tolik známých tváří, kamkoliv pohledl — a žádná z nich se naň přátelsky neusmívala, žádná se k němu neobracela, všichni upjatě hleděli jinam, na něj nikdo nevzpomněl.

A on — proč vlastně byl sem tak toužebně spěchal? Včera touto dobou, ano před několika hodinami ještě lahodil sobě stále tím sladkým pomyšlením, jak rodák za rodákem s radostí jej vítati, ruku jemu tisknouti, srdečně do očí mu hleděti bude: — co se napilnilo z této naděje? Byl u těch, které hledal, však oni tak málo na něj dbali! V jejich upřímném srdci hledal své jediné, své poslední útočiště — však oni je před ním chladně uzavírali.

Ó bože, jaké sklamání, jak trpká nová zkušenost! Byl už i tady cizincem... Faráře viděli dnes po prvé a zahrnovali jej velikou láskou — jeho však, dávného známého, nedbali viděti více. Nechť odtud hned odejíti zase — kdo by ho zdržoval? kdo by ho vyprovázel? kdo by ho zval k brzkému návratu? kdo by si odchodu jeho vůbec povšimnul?

Jiní už byli tu lidé, než je opouštěl — docela jiní, třeba mnozí měli tutéž podobu. Pocítil před nimi teskný strach, jako by proti němu chovali urputnou zlost a jen proto jí neprojevovali, že se jim schovával. I ten kostel byl jiný, všecka ta jeho nová nádhera patřila naň cizo a odmítavě i budila mu v uších stále otázku: "Poletilý, co tu chcete? Jaké bláhové myšlenky tě sem přivedly? Nepatříš sem více!"

A jakási neviditelná kletba sevřely mu srdce, že div hlasitě nevykřiknul. Krušná mu byla hodina ve chrámě — táž hodina, kde všichni ostatní na svoje všední trampoty zapomínali...

Vyklouzavši z kostela o chvilku dříve, nežli se druzí k odchodu pohnuli, a spěchal zase okolo zahrad do statku Kyselovic. Sestra přišla teprvé čtvrt hodinky po něm a přivedla dvě drobné družičky a dva hřmotné hranaté chlapce. I děti sobě strýčka dosti cize prohlížely, avšak než minul oběd, byli s ním nejlepší přátelé, a do večera nebyli by ho dali za všecky ostatní strýčky v Bukové i Habrové, poněvadž žádný z nich neuměl tak srdečně do očí se dívati, tak dobrotivě po vlasech a tvářích hladiti, a tak tichou laskavostí mluviti, tak ochotně na všecky otázky odpovídati, každé žádosti jejich svědčiti a ji splněni slibovati.

Vlašťovičkovo srdce opět se utišilo. Skoro celé odpůldne strávil jen ve společnosti sestry své a jejích dítek. Vyšel sobě s nimi do polí; hodiny mu rychle ubíhaly, nic ho za ten čas neranilo znova.

Vrátivše se nalezli také Kyselu již doma.

"Kdež je vám pořád konec?" vítal tento krevného přítele a hosta. "Od rána slyším, že tu jste a teprvé na večer vás vidím."

Vlašťovička omlouval se dosti nesouvisle a ostýchavě jako ze skutečného provinění.

"Pěkně jste se projel, co?" ptal se Kysela i chtěl hned také věděti, kolik dní Vlašťovička na cestě strávil.

"To jste cestoval přes Brémy?"

"Ne, přes Hamburk."

Kysela byl malým milovníkem dalekých cest, když by je byl měl konati pěšky nebo po voze nebo i po železnici. Ale přece jedním spůsobem po světě rád bloudil: po mapě. K tomu účelu on jediný ze všech sousedů měl v domě svém atlas, a když bylo ve svátek po chvíli aneb když se pro nějakou tolest ze světnice hnouti nemohl, strávil celé hodiny tím, že cizí a zvláště hodně daleké země v atlase prohlížel, jich podobu a rozsáhlost, jich položení a vzdálenost porovnával. Také si o cizích krajích a národech rád něco přečetl; k tomu přišel nejspíše ještě za zimních večerů, v letní době sotva kdy.

O mořské plavbě měl nyní k Vlašťovičkovi ještě celou zásobu otázek: zažilli jakou bouři, a jak to za takové bouře na lodi chodívá, a jak při tom moře vypadá? Vlašťovička s velikou svědomitostí odpovídal, avšak bylo mu stále jako nesmělému žáčkovi, který se při zkoušce dvojky obává.

"Sekáče na zejtřek máš?" obrátil se Kysela pojednou k manželce.

"Vždyť víš, že to mám na starosti," odtušila ona, v duchu se radujíc, že se muž její s bratrem proti všemu obyčeji svému tolik rozhovořil.

"Ne aby jich bylo málo, kladl jí na srdce, když právě ze světnice vycházela, "ať jim zas něco nezbyde — jak ondyno!"

I počal na to roptati, že dělníci teď za nic nestojí, že je pěti třeba k tomu, co jindy tři zastali, že už hnedle nebudou chtít leč u hospodáře se opíjet.

"A kolik vás na takovém perníku se jelo?" připojil k tomu hned zas nové otázky. "A co jste za cestu z Ameriky až do Evropy platil?"

Vlašťovička oznamoval, jak drahá je první, druhá i poslední třída. Kysela stál u okna, hleděl upřeně ven, při každé větě hosta svého potřásal hlavou, jako by slyšel povídati samé nepravdivé věci, a když se pak Vlašťovička zamlčel, on neodtrhnuv očí od okna řekl: "Vidíte, švakře, já vám musím svoje mínění bez obalu pověděti — co vy jste učinil, to není k odpuštění!"

Toto podotknutí znamenalo, že Kysela prostím otázek zemědělských, přírodopisných a p. nechává a teprvé vlastně k osobě švakrově přistupuje. Bylo pak v podotknutí tom dosti rozumu ale nepřišlo mnoho srdce; a toho však souditi se nesmí, že by Kysela býval člověk bez srdce. Jemu toliko bylo potřebou, odbyti sobě dříve soudcovskou zpravedlnost, která se v něm ozývala. Kdyby byl Vlašťovičku na to dost málo namítnul, byl by mu Kysela ještě leckteré slovo do pravdy řekl, ale tím byla by se tato záležitost skončila a Kyselovi by nic dále bylo nebránilo, vyptávati se švakra svého na tisíc různých věcí, jež od něho svědčiti dychtil.

Avšak Vlašťovička nic nenamítnul, ani nedal, ani šídem nepohnul, jako pěna na svém místě seděl. A tak neměl Kysela příležitost, dětku svou vysloviti; měl ji už na jazyku ale musil ji zase spolknouti, a ona ho hněla i pálila tím více, čím déle nucen byl ji v sobě tajiti.

Odvrátiv se od okna přešel několikrát světnicí, okem svým Vlašťovičkovi se vyhýbaje; ale tento dobře cítil, že každým tím krokem se švakr jeho více a více od něho vzdaluje...

V ten den už mezi nima hrubě jiné řeči nebylo, nežli že Kysela hosta svého velmi důtklivě k jídlu pobízel. Ostatní hovor s bratrem Kyselová skoro sama vedla; ale i jí to bylo konečně polehčením, když jej na přístěnku na svou nejlepší postel uložila.

Po celou noc znepokojovaly Vlašťovičku nepříjemné sny. Když pak se ráno na dobro probudil, slyšel už vedle ve světnici hovor a vyrozuměl, že to jsou sekáči, kteří se tu na svou práci jídlem a pitím posilňují. První jeho myšlenkou bylo, rychle se obleci a s nimi do práce jíti — v tom však znamenal, že tam rozprávějí o něm.

"Kdybych jen, polovičku toho měl, co Vlašťovička z Bukové odnášel!" mínil jeden.

"Škoda tak krásného jmění!" litoval druhý.

"Ještě že to stihlo takového," rozumoval třetí, "který má, ko komu se uchýlit. Co by dělal naš inec, kdyby mu všecky jeho peníze americký vítr rozfoukal?"

"To, co dělá teď!" odpovídali úsměšně jiní.

"Však já tomu nevěřím," ozval se čtvrtý, "že Vlašťovička žádného jmění nemá. Jen to tak mluví, a tuhle Kysela po něm. Kdo ví, jaké statky mu tam za mořem náleží, nebo jaký žok peněz s sebou přinesl. Hnedle to uvidíme!"

"Já bych mu přál," vložil se v to tvrdý hlas Kyselův, "aby si byl přinesl aspoň dobré svědomí — neboť mnoho má odpovídati za svou ženu, za své děti, za svou matku i za sebe!"

Ve světnici po těchto slovech nejprvé jen sklenice zacinkala, nůž zarachotil; pak se opět jazykové ozvali.

"To je arci boží pravda," svědčili jedni.

"Dobré svědomí nejlepší poduška," dokládali druzí, jako by skrze dvéře viděli, z jak pěkných peřin Vlašťovička právě povstal.

Tomuto zašla všecka chuť, k sekáčům se přidružiti.

Ale brzy toho litoval; neboť dnes kde kdo v domě byl, spěchal po své práci, jako by jej honil; ani nejmenší holčička nebyla z toho vyňata: jakkoliv jí byly čteprvé tyři roky, měla již hodně stádo husí na starosti. Jen Vlašťovičkovi nepřipadl žádný podíl v práci, i bylo mu v té nečinnosti nepříjemno, jako by seděl a chodil na jehlách. Pomáhal čeledínovi při koních a při voze, ale musil i od něho pořád slyšeti: "Jen nechte!" — musil ustavičně zakoušeti, že tu nemá co dělati, že je tu docela zbytečný...

Hospodyně volala na čeledína, by jí trochu dříví naštípal; tu si Vlašťovička nedal zabrániti, chopil se sám sekery a štěpiny. Sotva se do toho pustil, ukázal se ve vratech Kysela, oblečen pouze v rešnou košili a staré koženky, bos, s travnou kosou na rameně.

"Tohle by scházelo!" volal, rovně k Vlašťovičkovi přicházeje. "Proto nemáme hosta až z Ameriky, aby nám tu dříví štípal!"

I vzal mu bez okolků sekeru z ruky. Úmysl jeho nebyl asi zlý, ale Vlašťovičku jak by polili vařící vodou. Na dlouhou chvíli se někam stratil.

Takovým spůsobem šlo to pak dále. Kysela když chlapce svého u Vlašťovičky na klíně uviděl, hnal jej domů.

"Ty se ještě potřebuješ chovat!" pitsal ho. "Jdi a dělej něco!"

Jenom host nesměl nic dělati. Bylo mu to každou hodinou nesnesitelnější.

Odpoledne pravila mu sestra: "Abys se někam podíval. Aspoň ke Kohoutovým dojdi."

Vlašťovička poslechl, ale šel po okolkách, aby nikoho nepotkal; — již se úzkostlivě vyhýbal lidem s nimiž to setkati se nedávno tak toužebně byl žádal...

U Kohoutů hospodář ani hospodyně nebyli doma. Stará výminkářka již od včerejška nemohla se dočkati, aby od zetě o posledních dobách života dcerina jakož i smrti její něco bližšího slyšela, hněvala se na něj, že tak dlouho k ní nepřichází, ale sama k němu nešla, aby si nezadala. Když pak se teď před ní objevil, musila dříve, než by došlo na otázky, zasypati jej nejprudšími výčitkami, provázenými pláčem, lomením rukou a bez mála i vrásním vlasů. Vlašťovička nebránil se, snášel všecko to po drahnou chvíli jako hříšník před soudnou stolicí postavený, ale konečně to přece nevydržel, odvrátil se, beze slova odešel, a octnul se pod širým nebem.

Kolik hodin bloudil pak okolo Bukové v polích, lesích a hájích. Nemohl se dlouho ustáliti na určité myšlence. Všecka místa milého kraje kynula mu tak přívětivě a přátelsky jako včera, když je po dlouhém čase opět byl spatřil; ale přívětivost jich dojímala ho bolestně, neboť obcházel je zase na rozloučenou.

Ach, že nemohl zde zůstati! Že tu neměl sebe skrovnějšího vlastního koutečka, kam by se do samoty uchýlil, kde by první zlou dobu přestál a pak tu zas pokojně s ostatními žil — aspoň jako ten pastucha, jako poslední nádenník!...

Za soumraků přiblížil se opět ku stavení Kyselovu. Hospodář hlasitě hovořil u ohniště s manželkou.

"Tobě nic neudělal," pravila ona se slzami.

"Mně také udělal!" dí muž přísně. "Udělal mi, že mě tento statek nic už netěší. Jak by mě těšil, když vidím člověka, který tu na vše hledí a sobě myslí: 'To bylo moje a nemám z toho nic.' — Teď toho teprv lituju, že jsem kdy opustil své otcovské dědictví."

Vlašťovička nevstoupil dovnitř ale hnul se od stavení. V uších mu hučelo, nehleděl, kudy chodí. První, čemu zase vůkol sebe rozuměl, byl nářek staré tchyně jeho, který se nocí rozléhal. Potom slyšel, jak o něm lidé pronášejí soud.

"Vlašťovička — špata člověk!"

Dovršila se tím muka, kterou za celý den vytrpěl, ale tím zároveň dozrálo v něm rozhodnutí. Nemohl se vrátiti pod střechu svého švakra, nemohl zde u nikoho hledati útočiště — nemohl zůstati v místě, do něhož byl spěchal z takové dálky, s duší tak dychtivou, a kde všichni soudili, že měl zůstati v cizině! Všichni — ani sestru jeho nevyjímaje: neboť jí návrat jeho již již s manželem rozdvojoval.

Vlašťovička prchl ze vsi.

Kam směřoval? Sám nevěděl; bylo mu také jednostejno, v kterou stranu světa jej nohy odnášejí — musil jen odejíti odtud, vyhledati opět cizí kraj a lidi, kteří by ho neznali, u kterých by našel práci a obživu a mezi kterými by nemilován a nepovšimnut neblahý svůj život dokončil...

Ale i toto pomyšlení se mu jen mžikem ve hlavě mihlo — pak nebyl s to o ničem dále uvažovati, bylo mu dusno, že se div nezalykal, nohy měl těžké jak olovo, stromy a keře i všecky předměty se kolem něho točily, a hlasy svrčků zněly mu v uších tak hlasitě a nepřetržitě jako prudký spád veliké řeky, až byl všecek ohlušen a v tom šumotu jen jeden hlas rozeznával: "Vlašťovička — špata člověk!..."

Nevěda jak, octnul se blíže zdi hřbitovní. Stanul, a teprvé po chvilce poznal na jisto, kde jest. Zeď s domkem hrobařovým se v šeru přívětivě bělaly — ach, kdyby nemusil dále za toto místo, které se mu včera ráno ještě tak smutným bylo jevilo!

(Pokračování.)